

TÕNNI TASKUD

Piia Maiste
Merle Tanilsoo

Raamatu said Tallinna keskraamatukogult kingiks
2024. aastal Tallinnas kooliteed alustanud lapsed.

Kirjastaja Tallinna Keskraamatukogu

Toimetanud Anett Pillmann

Kujundanud Piia Maiste

© Tekst Piia Maiste, Merle Tanilsoo, 2024

© Pildid Piia Maiste, 2024

© Tallinna Keskraamatukogu, 2024

Trükikoda Printon AS

ISBN 978-9916-9305-1-9

Sisukord

Ronimispuu viljad	5
Salli sosin ja kindakiri.....	23
Sõnalillekalli	35
Hapu peaga kuningas	47

LINNUD LENDAVAD LÕUNAMAALE

Esimene tasku

Ronimispuu viljad

LINNAS LAIUTAB LAHKE SÜGIS. Tõnn ja Miia on pargis. Nad täidavad salajast ülesannet. Nende õpetaja, detektiivide boss, andis loodusõpetuses tähtsa töö: aardejaht linnalooduses. Neil lubati leitud aardeid pildistada, joonistada või mõni väiksem aare lausa kooli kaasa tuua.

Tõnni meelest on ülesanne väga lihtne. Iga puu küljes kasvavad lehed ja viljad. Neid on pargis nii palju, et võib päris suure aardekambri maast laeni täis toppida! Oksad on ka, aga neid juba niisama naljalt kooli ei tassi.

Miial on maha kukkunud okstega oma plaan.

„Harjutame nendega mõõgavõitlust! Kunagi ei tea, millal seda oskust vaja võib minna.” Tõnn on ideega kohe nõus ja teeb plaani täienduse. Ta märgib okstega piirjooned, millest üle ei tohi astuda. Kui astud, siis ...

Kümme minutit hiljem väsivad mõlemad ja kuulutavad välja viigi. Tõnn nopib tammepuult lehe ja kaks tõru ning paneb tõrudele nimed: Jõnn ja Punnn. Märkmikusse kirjutab: leitud tamme otsast. Tõnn libistab saagi taskusse. Õigel mehel peab ikka mõni tõru taskus olema.

Miia võtab taskust kilekoti. Ta istub maha ja hakkab maast tõrusid noppima. Tõnn imestab: „Mida sa nende kõigiga teha plaanid?”

Miia vaatab ringi, et keegi ei kuuleks, ja teatab tähtsalt: „Ma viin need tõrud loomaaeda! Minu ema ütles, et igal sügisel palub loomaaed, et keegi nende elanikele tammetõrusid korjaks.”

Tõnn aitab Miiat. Kui kott tõrusid täis, liiguvad nad edasi järgmise puu juurde. Pihlakas – nii ilus ja kasulik puu.

Kevadel on pihlaka õied sellised, nagu oleks keegi lusikaga lehtede vahele vahukooretutsud tõstnud. Imeilusad! Ja mesilaste lemmikud.

Praegu on puu punaseid marju täis. Miia võtab telefoni ja pildistab marjakobaraga pihlakaoksa.

Ta imetleb pilti ning ütleb Tõnnile: „Tead, minu ema paneb pihlakamarju talvel tee sisse. Neis on palju vitamiine.” Pihlakaid ajavad nad emaga koos niidi otsa ja saavad niiviisi imeilusa kaelakee. Kui marjad ära kuivavad ja kee kandmiseks enam nii kena pole, siis riputab Miia kee köögikapi nupu külge. Neid marju panebki ema talvel tee sisse.

Tõnn noogutab. Ta juba teab, et
pihlakad on vajalikud. Mitte ainult
inimestele, vaid ka ...

ETTEVAATUST!
KOHE SAAD PALJU
TARGEMAKS!

Sügisel saavad pihlaka valgetest õitest punased
marjad. Need on söömiseks veel pisut mörkjad
ja hapud, aga pärast esimest külma ilma
muutuvad magusamaks.

Pihlakamarjadest saab teha nii mahla kui ka
moosi.

MUSTRÄSTAS

Marjad, mis talveks puu otsa jäävad,
saavad lindudele toiduks.

Tõnn on Miia kõrvalt märkamatult kadunud. Kui Miia teda otsima hakkab, siis leiab ta Tõnni midagi märkmiku vahele panemas. Mida see poiss seal küll sehkendab? Miia läheneb vargsi.

Äkki on Miia Tõnni selja taga ja teeb ta kõrva ääres kohutavat häält. Tõnn oli nii oma mõtetes, et ei märganudki hiilijat. Kui ta kiiresti ümber keerab, kukub märkmik ta näpu vahelt maha.

KRRRÖÖÖKS!

„Mis see veel oli?” küsis ehmunud Tõnn. Miia hakkas naerma ja ütles, et proovis teha varese häält.

„See nüüd küll vares ei olnud,” hakkas ka Tõnn naerma. „Pigem nagu mingi kohutav röökur või midagi. Selline suure noka ja punnis silmadega.”

Nad proovivad veel tükk aega erinevate lindude hääli teha ja neid ära arvata.

Korraga kõlab muusika. Tõnnil oli telefoni äratus pandud. Ta kipub end vahel õue unustama ja isa soovitas tal endale äratusi panna. Mõlemad Miiga vaatavad teineteisele kohkunud näoga otsa. Kell on päris palju. Neil on jäänud vaid 15 minutit, seejärel tuleb hakata koju minema.

KAS TUNNED
KELLA?

Miia palub Tõnnilt: „Näita palun mulle, mida sa enne märkmiku vahele panid.”

Tõnn näitab pärnapuu lehte ja jutustab Miiale, miks ta enne nii ehmus. Tõnnile oli meenunud suvi ja see, kuidas nad vanaemaga pärna otsast tee tarbeks pärnaõisi korjasid. Tõnn oli selleks lausa puu otsa roninud. Terve puu oli kumisenud mett korjavate mesilaste summast. Pärnaõied tundusid päikese käes kuldsed, pisut kleepuvad ja lõhnasid magusalt. Nii mõnus suvemeenutus oli.

PÄRNAÕIED

Miia korjab ka endale ühe
pärnapuulehe koos viljaga. Ta
on väga rahul. Aardeid muudkui
koguneb! Aga tahaks veel.

Eemalt paistab kuusk ja veel üks
pisut kuuse moodi puu. On kuusk
ja nagu ei ole ka. Osa selle okkaid
on kuldkollaseks läinud. Lähemale
jõudes selgub, et okkad pole sugugi
teravad nagu kuusel, vaid pehmed.
Lisaks on need hakanud maha
pudenema ja puualune näeb välja
nagu kollane elutoavaip.

„Mis sa arvad, kas see on haigeks
jäänud kuusk?” uurib Miia.

KAS SINA OLED
SELLIST PUUD NÄINUD?

„Aga äkki on sellel kuusel karvavahetus?” kohmas Tõnn.
Maavanaema naabrionu Vollil on koer Seki. Kui Sekil on karvavahetus ja ta juhtub ennast raputama, siis on tema ümber terve põrand lahtist karva täis. Koerakarva saab kotti koguda ja pärast kinnaste sisse kududa. Vanaema on nii teinud küll.

ONU VOLLI KOER
SEKI

KUUSEOKS

LEHISEOKS

„Ise oled karvavahetus! Vaata, sel puul on okste küljes imelikud mummid ka. Ja käbid on nii pisikesed ja pigem ümmargused. On ikka imelik puu. Ma parem küsin ema käest.”

Miia ema on bioloog. Tüdruk helistab emale ja kirjeldab puud. Selgub, et see pisut kuuse moodi puu on lehis ja ta on hoopis männi sugulane.

Miia pildistab lehist, et seda koolis teistele tutvustada. Tüdruk palub Tõnnil pisut kuldseid okkaid kommipaberisse pakkida, et neid klassis näidata.

Miia kiidab muheledes Tõnni: „Aga sul on ikka vägev kujutlusvõime! Oled tõesti õige detektiiv. Karvavahetus, no tõepoolest.”

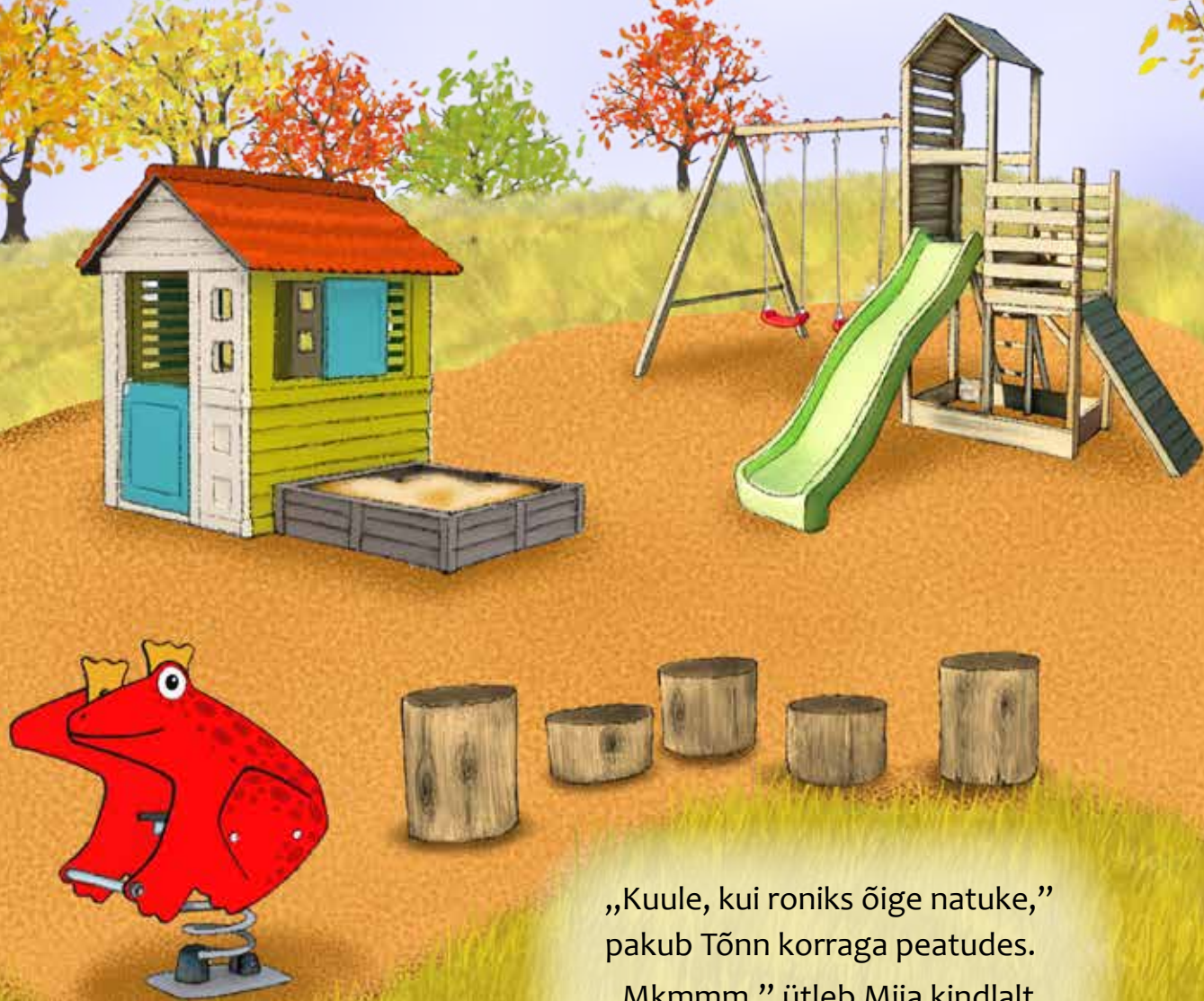
Tõnn on enda üle päris uhke ja pildistab kõrval kasvavat kuuske. Ta nopib puu alt käbi ja patsutab krobelist halli tüve tänutäheks. Kuusepuu teeb kingituseks poisi näpud vaiguga kokku. Need lõhnavad nüüd nagu jõulud.

Miia avastab kuuse otsast lisaks käbidele ka käbikuninga.

KES ON
KÄBIKUNINGAS?

Taas kostub äratuseks pandud helin. Tõnn ja Miia kiirendavad sammu. Pargitee teeb sinka-vonka ja minutiga jõutakse pisikese mänguväljaku juurde.

„Kuule, kui roniks õige natuke,”
pakub Tõnn korraga peatudes.
„Mkmmm,” ütleb Miia kindlalt.
„Kõigepealt kodutöö, siis tuleme
ronima. Siin igatahes puid pole.”
„Aga vat just on! Ja täpselt neid
puid mina uurida kavatsengi,”
ütleb Tõnn rõõmsalt.

„No kus sa siin mõnda puud näed?” Miia paneb käed puusa ja tema kulmude vahele ilmub pisike korts.

„Häh! Vaata siia – esmaklassiline ronimispuu!” Tõnn patsutab puust posti, mille küljes on jämedast köiest võrk. „Kõigi ringihulkuvate Ämblikmeeste ja muidugi detektiivide unistus!” Ja Tõnn teeb telefoniga uhkelt KLÕPS!

Miial on raske vastu vaielda. Aga vaielda tahaks.

„No aga sa pead ju ütlema ka, et mis puu otsas kasvab, muidu pole aus.” Ta teeb range õpetaja näo pähe ja küsib: „Palun öelge tervele klassile: mis selle ronimispuu küljes siis kasvab?”

„Köis.”

„Köis ju ei kasva, selle on siia inimesed sidunud.”

Tõnn uurib ronimispuud lähemalt. Puu on natuke halliks kulunud ja mõnest kohast pragunenud. Ühte prakku on keegi nätsu toppinud.

„Kas võin öelda, et siin kasvab näts? Ronimiseks mõeldud nätsupuu?”

Miia raputab pead. Kuigi talle nätsuviljadega puu meeldiks küll. Maasikanätsupuu, mmm ... Poiss uurib edasi. Köie otsa hoiab paigal kruvi. See justkui kasvab puu seest välja. Aga Miia laidab mõtte maha – selle on sinna sisse jällegi meistrimees keeranud.

Siis märkab Tõnn puu sees pisikesi auke. Miia tuleb ka vaatama. Äkki ronib ühest august välja pisike läikiv putukas, sibab elu eest pisut ülespoole ja vupsab teisest august sisse.

„Selle puu otsas kasvavad sitikad!” hõiskab Tõnn.

„Ei, sitikad ainult ELAVAD aukudes. Augud on nende korterid,” parandab Miia.

„Aga kui sitikas sünnib oma augukodus, kasvab suuremaks ja tuleb välja, siis ta ju kasvab puu seest.” „Siis kasvad sina ka oma korterist välja või? Kasvamiseks peaks ikkagi millegi küljes olema.”

Tõnn ei taha sugugi alla anda.

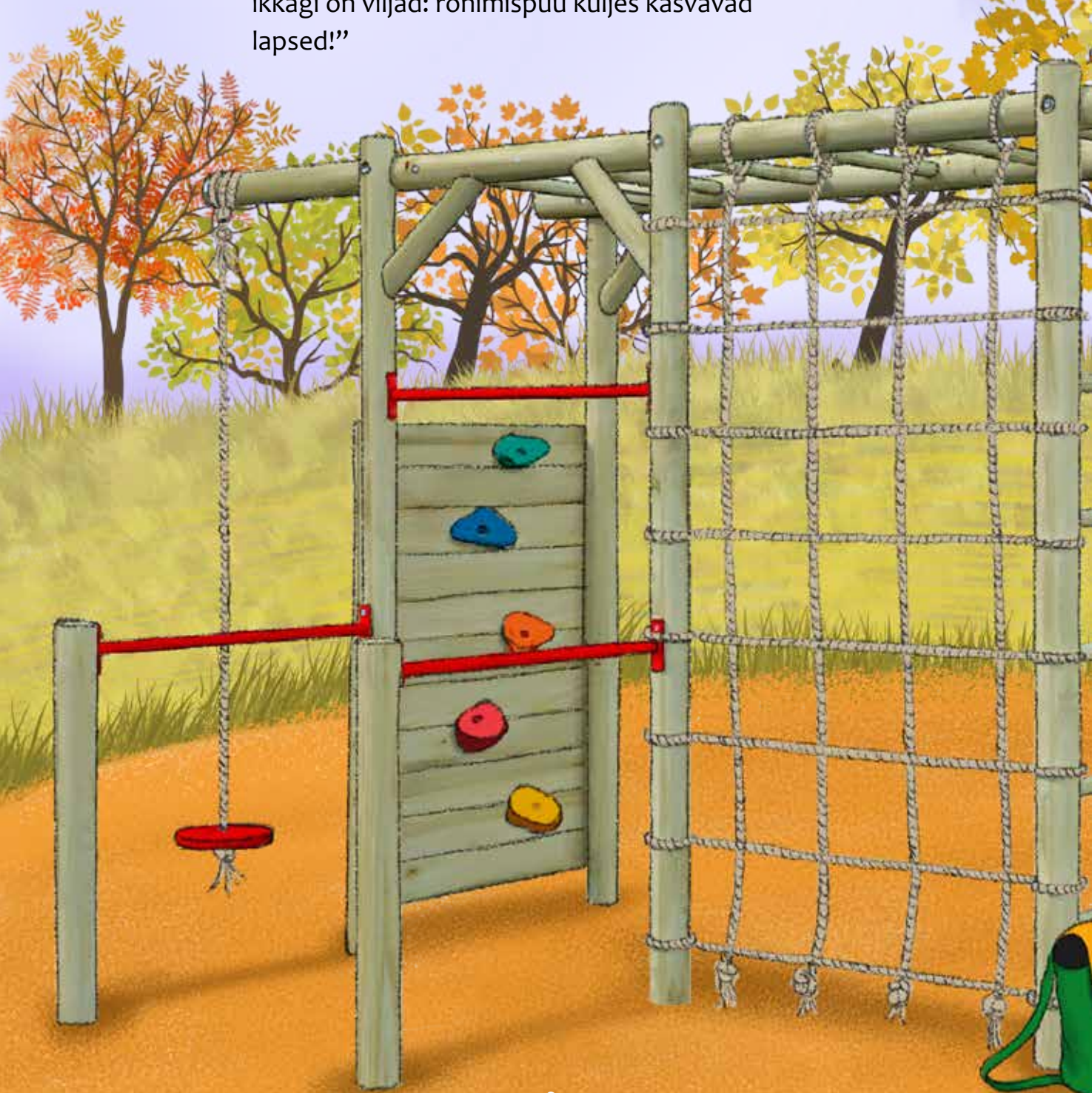
Mõtleb nii, et pea suitseb.

Märkamatult on ta ennast ronimispuu külge riputanud.

Äkki lööb poisi nägu särama.

„Ma tean, ma tean! Välja mõtlesin! Ronimispuul
ikkagi on viljad: ronimispuu küljes kasvavad
lapsed!”

Ja rõõmus ronimispuu vili nimega
Tõnn ripub ähkides ja jalgadega
siputades nii, et naba paljas ja taskust
pudeneb tõrusid.

VAATA, MIDA LEIDUB
TÕNNI TASKUS.

PÄRNALEHT

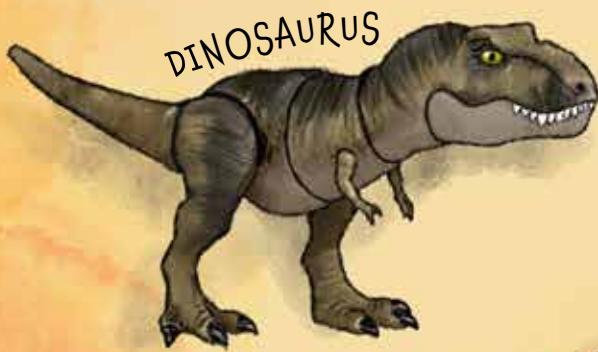
PÄRNA VILI

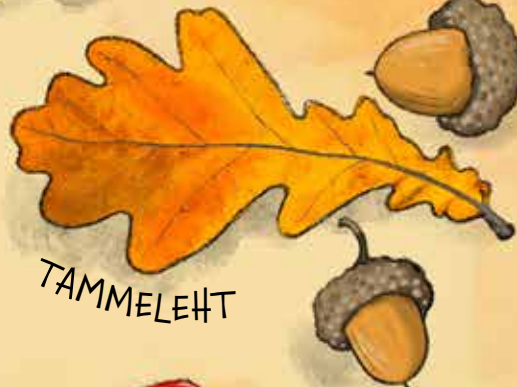
KOMM

VAHTRALEHT

DINOSAURUS

TAMMELEHT

TÕRUD

KIRJAKLAMBER

KUUSEKÄBI

LEGOMEHIKE

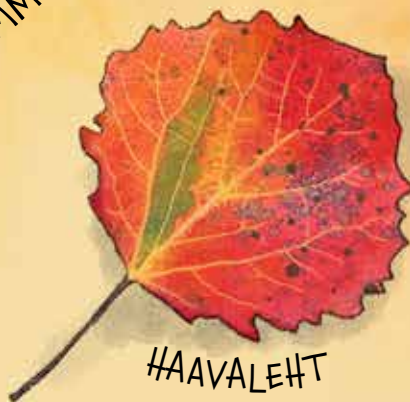
KASTANIMUNAD

MIDA VÕIB SINU
TASKUTEST LEIDA?

AGA MIIA TASKUST VÕIB
LEIDA SELLIST KRAAMI.

PULGAKOMM

HAVALEHT

PIHLAPUUST
KÄEVÕRU

NÖÖP

KASELEHT

PIHLAMARJAD

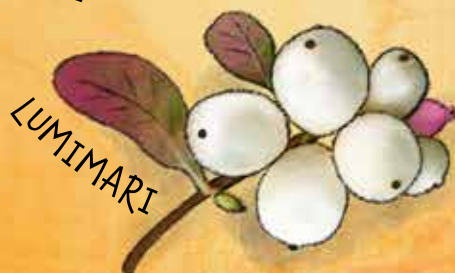

PIHLAKALEHT

PUUST HOBUKE

LEHISEKÄBI

LUMIMARI

MIS AASTAEG SAABUB
PÄRAST SÜGIST?

LEHISE OKKAD
KOMMIPAPERIL

MISSUGUSED KUUD ON
TALVEKUUD?

Teine tasku

Salli sosin ja kindakiri

TALV TULI KIKIVARVUL JA KÕHELDES. Just nagu arutleks, et kas ikka tohib. Kattis mitu korda sügise jäetud pori õhukese lumevaibaga. Juba järgmisel päeval aga sulatas lume kähku ära. Tulemus oli veel rohkem soppa.

Ühel hommikul läks aga korrapealt külmaks ja hakkas sadama laia lund. Mööda halli taevaalust purjetas kohale kõlekülm põhjatuul. Näpistas laste ninad ja põsed punaseks ning lennutas tihased söögimajadesse toitu otsima.

Järgmisel päeval avastas Tõnn, et on ära kaotanud oma sinise salli.
Ja taskusse oli jäänud vaid üksik kollane kinnas.

Kuhu kadus Tõnni sall ja üksik kinnas? Poisil polnud aimugi.

Tõnn kujutas ette, kuidas kusagil hangede vahel rühib omanikku
otsides üks õnnetu hulkuv sinine sall, pisike kollane kinnas
sallinarmastest kinni hoidmas. Kõigi teiste kadunud kinnaste,
sokkide, mütside ja sallide seas ...

Aga ega see siis lumes lustimist ei sega! Jah, kõike, mida võis ja sai lumes ja lumega teha, seda Tõnn ka tegi. Üksi ja koos Miiaga. Lumetrall lõppes aga sellega, et Tõnni sõrmed olid külmast kanged, kael kirvendas ja püksid olid läbimärjad. Ema sai külmunud Tõnni nähes kurjaks, Tõnn sai palavikuga kurguvalu.

Oh, kui halb on haige olla!

Miia lipsas Tõnni juurest läbi ja ulatas üle ukse pihlakamarju tee tegemiseks.

Miia lohutas: „Küll sa varsti terveks saad. Siis lähme otsime su kadunud salli ja kinda üles. Õige detektiiv leiab alati lahenduse ega lase pead norgu!”

Kui Tõnni vanaema poisi haigusest teada sai, jättis ta oma kanad ja kitse korraks naabrionu Volli hoolde ning sõitis kohemaid bussiga linna.

Tõnnil oli nii hea meel, kui vanaema Veera tuppa astus. Memmel oli kaasas salapakike, mille ta poisile ulatas.

Vanaema paitas Tõnni pead ja ütles: „Kuulsin, et su sall ja üks kinnas läksid rändama. Kudusin uue sinise lambavillasalli. Seal on koerakarvad ka sees. Kinnaste sisse kudusin kaitsvad kirjad.”

MESI

KUIVATATUD
PÄRNAÕIED

Tõnni kulmud tõusid imestusest. Kinnastesse on midagi lausa kirjutatud? Ohoh! Nagu sõnumid telefonis? Kui põnev! Tõnn kahmas kohe kindad kätte ja hakkas sõnu otsima.

„Vanaema, kuhu sa kirjutasid? Ma ei leia ühtki sõna.”

„Ega siis kindakiri sõnadega ole. Need on vanad ja vägevad mustrid,” selgitas vanaema.

„Oh sa poiss! Ma olen nüüd ju nagu Superman! Mul on võlukindad!”

KÜLMETUS METSAS,
KÄNNU OTSAS

Vanaema muheles. „Teeme sulle nüüd ühe võlumeega võlutee. Siis külmetus ehmub ja pageb metsa kännu otsa.”

Tõnn ohkas rahulolevalt ja kuulas jutustusi sellest, kuidas vanasti talvel oli. Siis kui vanaema oli alles Tõnni-vanune plikatirts ja oma vennaga rinnuni ulatuvates hangedes möllas. Lumekuulikestega kaetud karupüksid jalas, jänesenahast mütsike peas. Vanaema hääl oli nii mahe ja uinutav.

Tõnni silmad hakkasid kinni vajuma. Vanaema sall kallistas kaela ja kindad olid kaisus. Tõnn tundis, nagu sall sosistaks unesõnu ja kindad teeksid põsele pai. Üsna varsti ta magas.

Unes näeb ta, et kusagil hangede vahel
hulgub õnnetu sinine sall, pisike kollane
kinnas sallinarmastest kinni hoidmas. Õues
on pime, külm ja tuiskab. Nii väga tahaks
olla kellegi oma, kellegi kaelas ja sõrmede
ümber! Sallist jääb lumel lohisedes pikk triip,
kindast pisikesed tipid-täpid.

Äkki märkavad nad lumel veel
jälgi. Natuke lillekujulisi.
Ühed suuremad, teised
sootumaks tillukesed.

Need suunduvad ühe tiheda kuuse juurde.
Kuuse alumised oksad on lumme mattunud.
Aga ühes kohas mustendab valges lumes
auk, nagu lumehang haigutaks. Just sinna
lillekäpajäljed lähevadki. Uudishimulikud
rändurid poevad koopasuust sisse. Seal
kössitab lõdisedes kassiema pisikese
kassilapsukesega. Väikesed haledad ja
külmetavad kujud.

Jalamaid teab sall, mida teha. Kollane kinnas
vupsab kassilapsele kombekaks: iga käpa jaoks
üks sõrmekoht ja pöidla asemel sabajupats sooja.
Sall aga kerib ennast lohutavalt sahisedes ümber
kiisude nii, et ainult ninaotsad välja jäävad. Ajab
ennast kohevaks ja sosistab sooje sõnu. Nii hea on
jälle vajalik olla ...

Nii nad on seal pehme puntrana tuisuvarjus. Kassid
nurruvad tänulikult üht väga vana kassilaulu:

NURRSI-NARRSI,
VABARNAVARSI,
PIKKI KÖRSI,
SÄÄSEÕRSI,
NURRSI-NARRSI ...

Hommikul ärkab Tõnn reipana. Kurguvalu on kadunud. Ka palavikku ei ole enam. Süda on sallisoe ja rõõmus.

Tõnn helistab Miiale ja hõiskab, et on terve nagu purikas!

Miia tormab pärast tunde Tõnni juurde.

KAS SINA OSKAKSID
JUHTADA MIIA
KINDA JA SALLINI?

„Ma kõndisin meie eilse teekonna läbi. Kahjuks ei leidnud ma su salli ega kinnast,” vuristab kurb Miia kohe, kui uksest sisse astub.

Tõnn lohutab Miiat ja jutustab oma unenäost.

Miia vaatab Tõnnile otsa ja küsib vaikselt: „Kas sa täna õue saad tulla? Nüüd, kui sul on soe sall ja võlukindad?”

„Ei, nohu ei luba veel. Aga sellest ei ole midagi. Mäletad, õige detektiiv pead norgu ei lase ja leiab lahenduse. Isa õpetas mind suvel kaarte mängima. Tahad, õpetan sulle ka?”

Mängides läheb kõht kiiresti tühjaks. Varsti ongi aeg puhata ja süüa. Tõnn peab ka teed jooma ning pakub pärnaõieteed Miialegi.

Hiljem, kui Miia on koju läinud ja öö ennast linna kohale laotab, jääb Tõnn mõttesse. Kuidas ma küll nii ruttu terveks sain? Veel eile oli kurguvalu, palavik ja nina tilkus. Täna on ainult õige pisut nohu veel jäänud. Haigus istubki ilmselt metsas kännu otsas ja valutab kurku.

„Küllap vanaema vägevad kirjad kinnastel aitasid! Ja muidugi uue pehme sinise salli sosin,“ otsustab Tõnn.

MITU LUMEMEMME
ON PILDIL?

MIS AASTAAEG SAABUB
PÄRAST TÄLVE?

TULBISIBULAD

Kolmas tasku

Sõnalillekalli

TÕNNIL ON AIANURGAS KAKS ROOSA NUPUGA KEVADIST SALADUST. Üks saladus kasvab emale, teine vanaemale.

Tõnn ja Miia istusid vaikselt klassis. Õpetaja selgitas tunnis, kuidas taimed kasvavad. Mõnda asja Tõnn isegi teadis. Nad olid juba lasteaias käinud raamatukogus, kus neile seemnelaegast tutvustati. Sealt võis lugejakaardiga igasuguseid seemneid laenata, isegi talisibulat oli!

Tõnn kasvatas eelmisel aastal isa abiga aknalaua sibulat. Nad olid sibulamugula potti mulla sisse pannud ja sellele kasvasid rohelised sibulajuuksed pähe.

Aga oma saladust Tõnn Miiale veel ei reetnud.

MAIPÕRNIKA
VASTNE

Saladus oli Tõnnil juba sügisest saadik. Ta käis koos isaga salaja, ema teadmata aiapoes. Nad ostsid kaks ilusat pruuni tulbisibulat. Jah, tulbil on ka sibul! Tõnn teadis juba varem, et sibulal on sibul ja juuksekarval on sibul. Aga tulbisibul oli talle uudis. Poest koju jõudnud, peitis Tõnn siledad ja läikivpruunid tulbisibulad aianurgas olevasse peenrasse mulla sisse.

Nad pilgutasid isaga teineteisele silma ja lubasid emadepäevani saladust hoida.

Nüüd ongi kevad käes. Kohe-kohe tuleb emadepäev ja peenras on kaks sihvakat tulpi. Õiepungas on juba natuke roosat värvi ka näha. Tulbisaladus kihiseb ja kibeleb Tõnni kõhus nagu lõbus limonaad. Ta ei jõua kinkimise hetke ära oodata.

Aga paar päeva enne emadepäeva juhtub äpardus.

Tõnn lipsab igal hommikul enne kooli minekut peenra juurest läbi. Ta kontrollib, kui suureks on üllatus sirgunud.

Sel hommikul on aga talv ise vist korraks ümber maja luusimas käinud.

Jalge all krabiseb ja murulibled on valge härmatisega kaetud. Pane või vanaema kingitud kindad jälle kätte!

Peenra suunas sammudes näeb Tõnn, kuidas hingeõhk on lausa näha.

„Ma olen justkui väike auruvedur,” mõtleb poiss ja see mõte ajab teda muigama.

Tõnni suureks ehmatuseks on tulbid peenras pikali mulla peal, nagu kaks sisse maganud koolipoissi. Puha härmasuhkruga kaetud!

Paanikas Tõnn jookseb ruttu isa kutsuma. Isa kratsib nõutult kukalt.

„Vaat kus lugu ... Nojah, eile ju ilmateade ütles, et on öökülma oht. Aga et see ka siin meie aias pahandust teeb, seda ma ei uskunud.”

„Mis see öökülm on?” uurib Tõnn.

„See on nii, et talv ei taha kuidagi ära minna ja kevadel pole veel piisavalt sooja talve ära ajamiseks. Päeval pääseb kevadine soe võidule, aga öösel hiilib talv oma miinuskraadidega tagasi. Näpistab kõike, mis näppu jääb. Kirsipuid, õunapuid, maasikaid. Või näiteks tulpe. Nendest siin kahjuks enam asja ei saa.”

Tõnn oli ikka väga kurb. Nii pikalt ette valmistatud üllatus ja kõik läks lörri ... Isa silitab Tõnni pead ja ütleb lohutavaid sõnu. Need natuke mõjuvad, aga kurb tunne ei taha kuidagi ära minna. Kurbus on nagu talv, mõtleb Tõnn.

Mis nüüd kingitusest saab? Muidugi võib ka poest tulpe osta, aga need ei oleks ju saladusetulbid.

Koolis kurdab Tõnn muret Miiale. Tüdruk ise elab kivimajas, millel on kokku üheksa korrust. Ja maja ümber on palju samasuguseid maju. Seal, kus kasvab palju kivimaju, pole kõigil lillede kasvatamiseks võimalust. Kui Miia tahab, saab ta ainult kriidililli asfaldile õitsema joonistada. Aga need kestavad täpselt esimese vihmani.

„Missugused lilled on hästi ilusad ega närtsi kunagi ära?” arutleb Tõnn.

„Äkki siis värvilisest paberist lilled? Kirjutad ilusad sõnad ka juurde ja need ei närtsi küll kunagi.”

Paberist lilli Tõnnile meisterdada ei meeldi. Käärid kipuvad tema käes valesti lõikama ja liim ei taha sattuda sinna, kuhu peab. Need lilled ei tuleks ilusad.

Aga sõnad ei närtsi tõesti kunagi. See mõte meeldis Tõnnile väga.
„Mis oleks, kui teeks sõnadest lille?” küsib Tõnn Miialt.
„Mismoodi sa sõnu kääridega lõikad või liimid?”
„Ei lõikagi. Kirjutan kohe lilleks. Ilusad sõnad ilusaks lilleks. Ainult et missugused on kõige ilusamad sõnad? Kust neid leida?”

Nüüd jääb Miia mõtlikuks. „Otsid oma südametaskust,” pakub Miia.
„Mõtle oma ema peale ja vali talle kõige ilusamad sõnad välja.”
Tõnn on elevil. Küll see Miia ikka oskab!

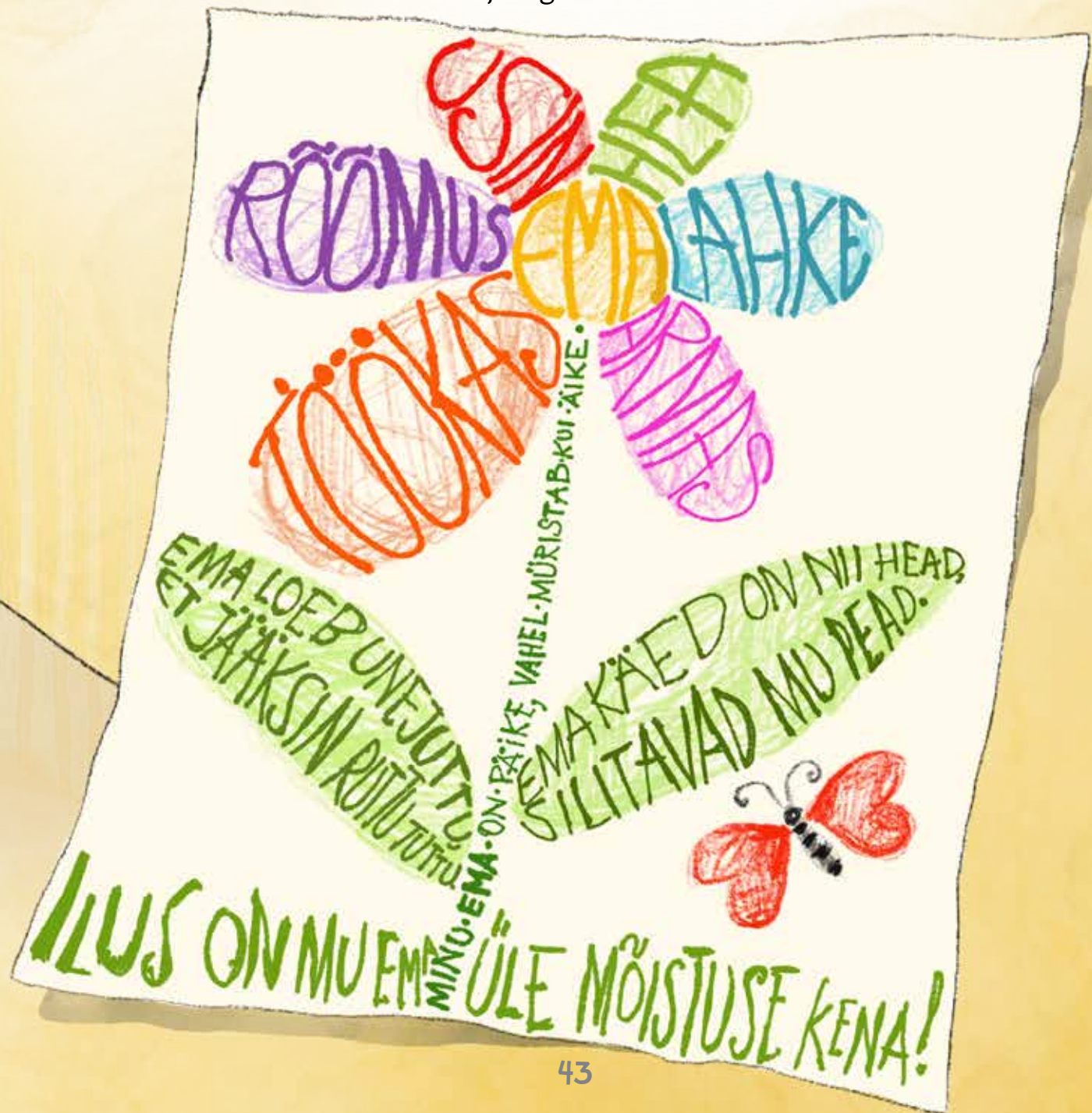
Tõnn tänab Miiat ja tõttab pärast kooli otsejoones koju. Ta istub laua taha, võtab topsitäie värvipliiatseid ja paberilehe ette ning hakkab nuputama. Südametasku! Nii-nii, mis meil seal siis ema kohta on ... Tuleb välja, et südametasku on ilusatest sõnadest kohe täitsa punnis!

Aga kuidas neid lilleks sättida? Hmmm ... Äkki teha luuletuse moodi lill? Tõnn hakkab kirjutama: MU EMA ON PÄIKE ... Mis selle päiksega riimub? VÄIKE. Aga ta ju pole väike. ÄIKE? Noh, kui Tõnn talve hakul ülepeakaela porisena koju tuli, müristas ema äikse moodi küll. Olgu siis nii. Jah, lille vars on valmis! Võibolla ei peagi päris kõik luuletuse moodi olema. Võib ju kirjutada ka lihtsalt sõnu ema iseloomustamiseks.

EMA KÄED ON NII HEAD. Just! Üks lilleleht on valmis.

Sõnalille tegemine on lõbus. Poiss mõtleb, kirjutab, kustutab ja kirjutab uuesti. Kui emale on sõnalill valmis, teeb Tõnn järgmise vanaemale. Vanaemale valmib natuke salapärase, enneolematute kindakirjadega lill.

Kui Tõnn õhtul sõnalille emale kingib, on ema hetkeks täitsa sõnatu. Ja siis ta ongi nagu päike: naeratab ja särab. Kallistab Tõnni kõvasti ja pehmed käed silitavad poisi pead. Pärast söövad nad kõik koos ema küpsetatud rabarberikooki ja joovad pärnaõieteed. Tõnn ja isa räägivad oma untsu läinud üllatusest. Ema ütleb: „Oh heldeke!” ja kallistab mõlemat uuesti.

Ja veel lisab ema lohutuseks: „Pole hullu, poisid. Nende sibulatega on nüüd nii, et nad söövad suvel maa sees oma kõhud täis, teevad kosutava talveune ja järgmisel kevadel kasvavad uuesti ilusateks üllatustulpideks.”

MIS VÄRVI TULPE ON KÕIGE ROHKEM?

MIS SAABUB PÄRAST
KEVADET?

Nelijas tasku

Hapu peaga kuningas

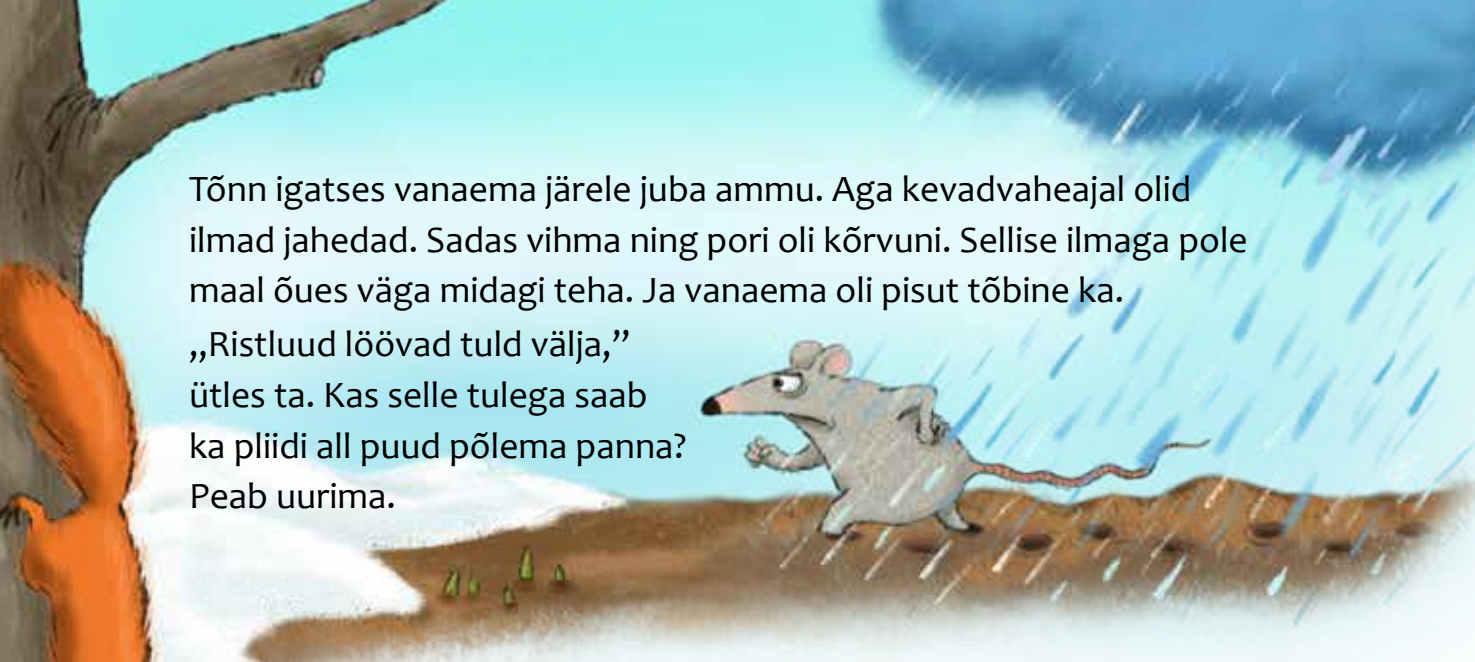
KEVAD LÄHEB TALVELE KÜLLA JA JÄTAB SUVE
ENDA ASEMEL TOIMETAMA. Asfaldile ilmuvad
kriidiga joonistatud keksukastid, kiiged kääksuvad
mänguväljakutel hilise õhtuni ja pääsukesed ajavad
rõõmsalt sädistades putukaid taga.

Saabub päev, mil kooli direktor peab aktusel
piduliku kõne, palub lastel vahetusjalanõud
kaasa võtta, paneb koolimaja ukse lukku ja
saadab kõik suvevaheajale. Lapsed sibavad
koju, viskavad koolikoti nurka ja lippavad
mõnusaidsid lapse-asju ajama. Kes läheb
laagrisse, kes reisile, kes molutab niisama ja
magab hommikuti kaua.

Tõnni ootab maal vanaema Veera, kits Juuli
ja seitse kana.

Tõnn igatses vanaema järele juba ammu. Aga kevadvaheajal olid ilmad jahedad. Sadas vihma ning pori oli kõrvuni. Sellise ilmaga pole maal õues väga midagi teha. Ja vanaema oli pisut tõbine ka.

„Ristluud löövad tuld välja,” ütles ta. Kas selle tulega saab ka pliidi all puud põlema panna? Peab uurima.

Praegu on ilmad juba ilusad, päike sirab taevas, vanaema on terve. Ta ootab Tõnni õunakoogi ja kakaoga. Nii hea on olla oodatud!

Veel ootavad Tõnni puud, mille otsas ronida, paduvihmast tekkinud lombid karjamaa servas ja muidugi vanaema aed.

MIDA SINA MAAL
TEEKSID?

Tõnni vanaema aias leidub kõike. Seal on õige mitu sõstrapõõsast. Need on:

MUSTAD SÕSTRAD,

PUNASED SÕSTRAD

JA VALGED SÕSTRAD.

Enne kui päike sõstardele värvi annab, on kõik ühtemoodi rohelised. Lisaks on aias mitu tikripõõsast, mille vilju vanaema karusmarjadeks nimetab. Aias on ka õunapuud ning peenramaal maasikad ja herned.

Maja ääres õitsevad:

FLOKSID,

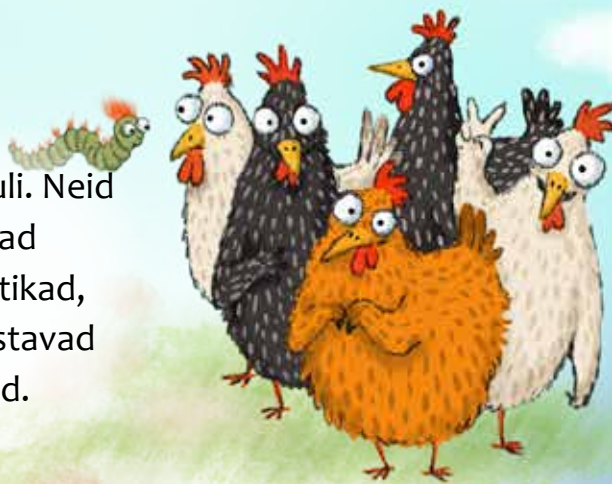

SAIALILLED

JA PUNASED SIIDIMOONID.

Vanaemal on ka kanad ja kits Juuli. Neid ta aeda ei lase. Sest kanad lubavad kokutades ära süüa kõik marjalutikad, teod ja nälkjad, aga tegelikult pistavad nahka hoopis sõstrad ja maasikad.

Siblivad peenrad pahupidi ning peidavad munetud munad põõsastesse. Seepärast tuleb aeda tulles alati värav enda järel korralikult kinni panna.

Kits Juuli aga on päris pöörane: tema sööb koos marjadega ära terve põõsa. Isegi tikripõõsa – mis siis, et see ennast okastega kaitsta püüab. Kitse see ei häiri. Talle miskipärast terav toit meeldib.

Vanaema ütleb loomade kohta „pudulojused”. Pudulojuseid ta aeda ei lase.

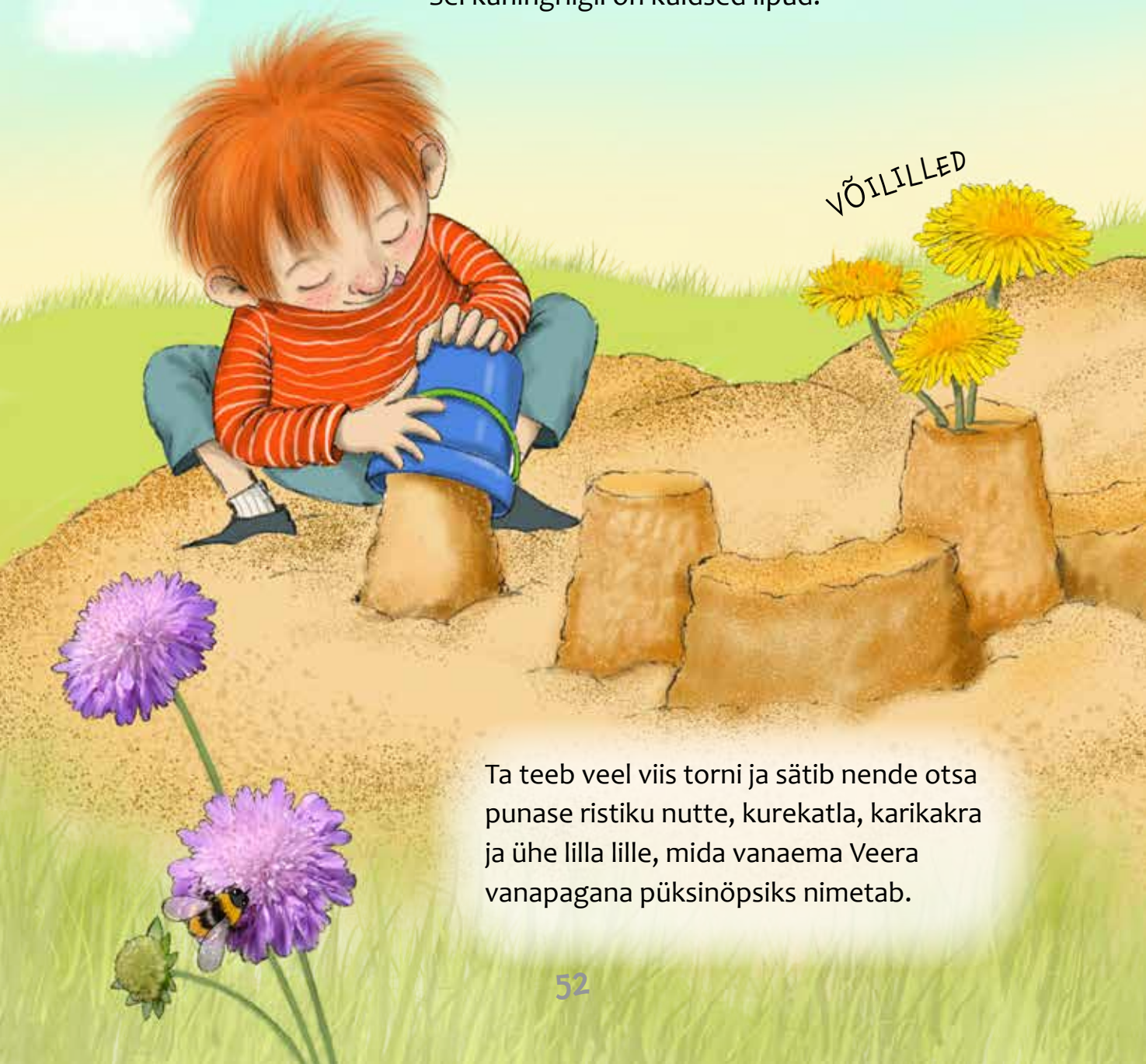
Kõige toredam asi aias on liivahunnik.
Suur kuhi mõnusat liiva! Seal asub Tõnni
kuningriik. Kuninglikud kühvlid, kuninglik
kastiauto ja sinine ämber liivatornide
meisterdamiseks.

Täna ehitab Tõnn kuningriiki uuesti üles.
Eelmise lossi lammutas paduvihm ära.
Küll juhtub õnnetusi ses kuningriigis ...

Nüüd on kuninglikul ehitajal hunnik mõnusat märga liiva ja tohutu tuhin sees. Kõigepealt ehitab Tõnn ümber kuningriigi müürid ja patsutab need kühvliga pealt siledaks. Siis täidab ta ämbrid liivaga, patsutab liiva kõvasti kinni ja keerab ämbri hops! tagurpidi. Kui ämber ettevaatlikult üles tõsta, jääb alles imeilus lossitorn.

Torni otsa paneb meister Tõnn mitu võilille.
Sel kuningriigil on kuldsed lipud.

Ta teeb veel viis torni ja sätib nende otsa punase ristiku nutte, kurekatla, karikakra ja ühe lilla lille, mida vanaema Veera vanapagana püksinõpsiks nimetab.

Edasi ehitab ta, keeleots suust väljas,
lossihoovi koopaid, kambreid ja salakäike.

Salakäikudes on kuningal
õige mitu peotäit
sõstrakalliskive.

Keldris on ristikunuttidest
kapsaid ja võililleõitest torte.

Lossihoovi istutab Tõnn põldosjadest kuused.
Pisikestest puupulkadest valmivad aiad.

MITU LOSSITORNI ON
TÕNNI KUNINGRIIGIS?

Kuningaks saab kuivanud saarepuu
oks, peaks toores õunapunn,
krooniks uhke võilill ja keebiks
punase siidimooni õieleht.

KUNINGAS KRÜÜGER

Kuna kuninga pea õunakribal vedeles „Krügeri tuviõuna”
nime kandva puu all, siis on kuninga nimi Tuvikuningas
Krüüger. Krüüger on rikas kuningas. Kuningriigil on plaan
laieneda – kas või maasikapeenardeni välja!

VANAEMA AIAS ON
ERINEVAID ÕUNU.

VALGE KLAAR

KULDRENETT

SUISLEPP

„Tõnn-poiss, sööma!” hõikab vanaema.

Oi, kui tühi on kõht! Kuninglik ehitaja tunneb, et võiks terve mammuti nahka pista! Või nagu vanaema armastab öelda: nälg võtab silmanägemise ära.

Tõnn paneb kuninga supsti keset lossiväljakut liiva sisse püsti ja lippab väravast välja.

Tõnn peseb pesukausis käed. Vanaema on laua katnud. Praekartulid auravad pannil, kuldsed nagu medalid, ja hakklihasoust lõhnab isuäratavalt. Tõnn libistab ennast köögiakna alla toolile ja tõstab taldrikule kuhja kartuleid. Vanaema lisab sousti ja kurgisalatit. Nämm!

Tõnn vaatab mugides aknast
liivakastikuningriigi poole ja tõmbab
kartulid ehmatusest peaaegu kurku.
Kuningriiki on tabanud järjekordne
kohutav häving! Hullem veel kui
paduvihm!

Kits Juuli seisab jalgupidi keset lossi.

Ampsab Tõnni nähes kuningas Krüügeril
pea otsast ja mälub seda habeme
võdisedes, endal õnnis ilme rumalal
kitsenäol. Siis vehib Juuli sabaga
ja korraldab lossihoovile korraliku
pabularünnaku.

Juuli jalgade juures siblivad kanad ning
hävitavad nokkides varakambri kalliskive.
Üks kanamutt võtab lossihoovis liivavanni ja
sopsutab tiibadega nii, et tornid lendavad!

„Vanaema, appi-appi! Minu loss! Minu kuningas! Rumal kits ja tobedad kanad!” üürgab Tõnn.

„Tohho hullu seh!” hüüatab vanaema ja haarab miskipärast köögirätiku.

„Pudulojused aias! Küllap sa jätsid värava lahti,” ähib ta, kui nad Tõnniga aeda tõttavad.

Vanaema kõssitab kanad ja kitse rätikuga vehkides jälle aiast välja. Uljad vallutajad pagevad valjusti mökitades ning kaagutades. Vanaema paneb nende järel värava hoolikalt kinni. Siis vaatavad nad Tõnniga segi sibli tud lossi, ilma peata kuningat ja pabulahunnikut.

MITU LOSSITORNI JÄI
PÜSTI?

„Jaa, siit on korralik lahing üle käinud,” nendib vanaema.
„Näh, kuningas kaotas lahingus lausa pea. Aga õnneks
ajasime vaenlase põgenema. Tõnn, sa pead edaspidi piirid
kinni hoidma, siis ei juhtu enam äpardusi,” ütleb vanaema
elutargalt ja silitab poisi pead.

„Aga sa oled nii osav, et ehitad pärast lõunat hulga ägedama lossi, eks ole? Laskemoona, mille Juuli siia pudistas, tõstan kühvliga põõsa alla. Siis saab põõsas ka süüa ja kasvatab meile eriti uhked marjad. Lähme nüüd meie kah tagasi laua taha, muidu jahtub toit päris ära.”

KÄBIKUNINGAS
VON KUUSK

Tõnn noogutab ja luristab nina. Muidugi ehitab kuninglik lossimeister uue lossi. Veel ilusama, veel suurema! Õhtupoole valmib Tõnnil uus ja uhkem loss. Kuningriik saab ka uue kuninga. Seekord on valitseja hoopis härra käbikuningas, pärit iidsest von Kuuskede suguvõsast.

Kui loss valmis, tuleb vanaema aeda Tõnni juurde ja imetleb poisi kätetööd. Tal on ämber piimaga näpu otsas ja kaheksa muna põlletaskus.

„Juuli ja kanad paluvad röövretke pärast vabandust. Nad arvasid, et kui sina läksid sööma, siis katsid ka neile lahkesti ilusa lõunalaua. Ei taipa need pudulohused kuningriikidest mõhkugi,” rehmab vanaema käega.

„Aga toidust nad ikka üht-teist jagavad.
Juuli saatis sulle piima, kanad mune.
Et kuna nad lossist pannkoogi tegid,
siis võiksin mina sulle lohutuseks päris
pannkooke küpsetada.”

MUNADEST SAAB PANNKOOKE
TEHA. AGA NENDEST SAAB KA
UUSI TIBUSID.

„Oi, kui viisakad röövlid!” rõõmustab Tõnn. Pole midagi paremat kui vanaema küpsetatud kuldkollased koogid! „Nad võivad teinekordki tulla, kui lossi pannkookimine päris pannkookidega lõpeb!”

„Eee, parem mitte. Hoiame ikka värava kinni. Muidu söövad kanad veel pannkoogimoosiks mõeldud marjad ära. Neid nad juba asemele muneda ei oska ja ega kitski moosi lüpsa,” arwab vanaema.

5 MUNA
4 SL SUHKRUT
1 L PIIMA VÕI HAPUPIIMA
1 TL SOOLA
6 DL NISUJAHU
1 TL SÖÖGISOODAT
PRAADIMISEKS VÕID VÕI ÕLI

ERALDA MUNAKOLLASED JA -VALGED.
KLOPI REBUD SUHKRUGA LAHTI, LISA PIIM
VÕI HAPUPIIM, SOOL JA VÄHEHAVAL KA
SÖÖGISOODAGA SEGATUD JAHU.
VAHUSTA ERALDI MUNAVALGED NING LISA
TAINALE. SEGA ETTEVAATLIKULT. KÜPSETA
VÄIKESED PANNKOOGID.
PEALE MÄÄRI MOOSI VÕI METT.

Siis kummardub ta Tõnni kõrva äärde ja ütleb muiates ning poolsosinal: „Juuli palus veel öelda, et see eelmine kuningas polnudki mingi väga hea valitseja. Ta oli toores ja peast täiesti hapu.”

Tõnn surub käed taskusse ja tunneb sõrmede all lossiliiva. Või on see nüüd õhtul juba uneliiv? Eks me näe, mõtleb pikast päevast pisut väsinud poiss haigutades ja mööda õhtuniisket muru vanaema kõrval toa poole lontsides.

